

Alianța românească dintre principele Transilvaniei Gheorghe Rákóczi al II-lea (1648-1660), Domnul Moldovei Gheorghe Ștefan (1653-1658) și Domnul Țării Românești Constantin Șerban (1654-1658) nu a fost pe placul Porții Otomane, așa că suveranii celor două Țări Românești au fost iavaș-iavaș maziliți: Constantin Șerban la 20 ianuarie 1658, Gheorghe Ștefan la 13 martie, iar principele Rákóczi al II-lea a murit la 7 iunie 1660.

INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Apare sub egida Fundației Literar Istorice „STOIKA”

Independența prin cultură

Noul Domn al Țării Românești a fost numit Mihail Radu (Mihnea al III-lea). Personajul controversat și-a atribuit originea după cum îi cereau interesele imediate. Era când grec, când turc, când român. Tatăl său era cămătarul Iane Surdul, iar progenitura sa primise numele de botez Franți, poreclit mai târziu Givan/ Gioan Bei. El însuși se lăuda că a fost crescut în Serai... favorit al sultanei mame și surorii sultanului. În realitate fusese oploșit la curtea lui Sinan Pașa, fostul stăpân al Dunării turcești. Mai târziu când solicita domnia Ak-Iflak-ului (Țării Românești) afirma că este fiul lui Radu Mihnea și bunicul său fusese Mihnea Turcitul. Dacă în privința originii își aroga apartenența la diverse etnii, nici în privința religiei nu era ferm. Ca să obțină scaunul Țării Românești, a promis sultanului și vizirului că dacă va avea domnie lungă va introduce islamismul în Țara Românească și-l va răspândi în trei ani în toată țara. După ce a intrat în Târgoviște la 5 martie 1658 și-a pregătit încoronarea cu lux și fast de care era mare iubitor. Ceremonia a avut loc de Rusalii (30 mai 1568) și proaspătul Domn a fost miruit și încoronat cu o tiară/ bonetă care era inspirată după pălăria imperială bizantină. Slujba a fost oficiată de patriarhul Macarie al Antiohiei, unchiul lui Paul de Alep care a descris solemnitatea în amănunțime. Desigur ritualul a fost ortodox bizantin în limba greacă întrucât Domnul nu cunoștea limba țării. Ca să obțină ajutor de la suveranii din Apusul Europei, a promis că va sprijini convertirea locuitorilor din spațiul dintre Carpați și Dunăre la catolicism, așa cum declarase înainte că marea lui dorință era instaurarea mahomedanismului în Oltenia și Muntenia. A dovedit simpatia pentru papistași, restaurând edificiul catolic din Târgoviște pe care l-a înzestrat cu sate și moșii. A chemat episcopi catolici în țară și i-a omenit. A dat privilegii și danii mănăstirii catolice din Câmpulung. A chemat la curte mulți călugări franciscani. Unul din aceștia a fost trimis ca sol în Apus cerând bani, arme și oșteni la curțile de la Viena și Veneția apoi la Roma, unde papa Alexandru al VIII-lea (1655-1667) a fost încântat de vestea convertirii lui Mihnea, dar în loc de ajutor, a promis binecuvântarea armelor acestuia. Nici alte state occidentale nu au conferit ajutor omului de încredere al turcilor, afară de Veneția care era într-un lung război cu Imperiul Otoman.

Așadar Franți înainte de încoronare a devenit subit Mihnea la care a adăugat și prenumele pretinsului tată devenind Io Mihnea Radul Voievod. Peste puțin timp și-a schimbat iar numele, atribuindu-și numele viteazului unificator al celor trei Țări Românești. Din iunie 1658 se numea Mihail Radu Voievod. Istoriografia românească l-a consemnat sub forma Mihnea al III-lea.

Prin ceremonia de investitură din 29 ianuarie în limba turcă (pe care Mihnea o cunoștea bine alături de greacă și persană), sultanul și vizirul i-au înmănat însemnele demnității sale de bei al Țării Românești.

Constantin Șerban a încercat să împiedice intrarea în țară lui Mihnea însoțit de armata otomană a pașei de Silistra și Nicopol. În februarie noul Domn cu alaiul său a trecut Dunărea. Constantin Șerban cu toate că strânsese armata, s-a retras după ce a pustiit cetatea de reședință Târgoviște. Mihnea intrase într-o țară pe care nu o văzuse până atunci, nu-i cunoștea limba. Boierii nu-l voiau pe acest sărac străin Domn nou, fără moșii, fără Doamnă, fără rude pământene, sosit cu armată străină. Începutul domniei a fost trist ca și sfârșitul. Țara era pustiită de turci și de tătari, orașele Târgoviște și București erau în ruine. La intrarea Domnului în Târgoviște, nu a avut unde să se odihnească nici alimente, nici măcar pâine. Neavând bani, oștile însoțitoare de otomani și tătari au hotărât să își ia singure plata și au jefuit țara arzând satele și pustiind orașele. Numeroși locuitori au fost duși în robie de tătari. Ce nu au putut duce, au distrus. Iar dintre oameni, cei bolnavi și bătrâni au fost uciși. Nici copiii nu au fost cruțați. Pustiirea țării a fost atât de mare încât unele izvoare consemnau că tătarii au deportat între 70-80.000 de locuitori.

Iubitor de lux, Mihnea a locuit la mănăstirea Radu Vodă, ctitorită de pretinsul său tată. Boierii erau ostili străinului, renegatului. Încoronarea cu mult fast și risipă, cu salve de artilerie în țara pustiită și sărăcită, a iritat pe boieri ca și faptul că și-a atribuit numele lui Mihai pentru care românii aveau un

cult. Grandoman, a luat titlul de arhiduce pentru proprietățile transilvănene. Pe steaguri și-a pus vulturul bicefal spre a-și afirma afinitatea cu casa arhiducală habsburgică, vultur aflat și pe moneda pe care a bătut-o. Iorga scria: O pompă strălucită îl înconjură... cu tot trecutul său turcesc se simțea urmaș al împăraților bizantini... și îi plăcea s-o și spuie.

Pentru a strânge bani, a impus răscumpărarea obligatorie a unor sate de rumâni (țărani aserviți) pe care a aplicat-o la satele domnești, boierești și mănăstirești. A trimis scrisori prin care acorda iertare boierilor refugiați în țările vecine și s-a înconjurat de dregători care aveau ca și el interesul pricopsirii în dauna intereselor obștei. A atras clerul ortodox (el fiind musulman renegat) prin sfîntirea bisericii Mitropoliei țării. Constantin Șerban începuse lucrările în 1656, iar la începutul lui 1658 trebuind să părăsească țara mazilit, lucrările au încetat. Mihnea a terminat construcția bisericii. Alianța celor trei principii români se destrămase prin mazilirea a doi dintre ei. Mai rămăsese ardeleanul Gheorghe Rákóczi care încerca să reînvie vechea uniune împotriva otomanilor. Pentru alungarea sa, marele vizir Mehmet Köprülü a pornit în iunie 1658 campania de pedeapsă împotriva insurgentului. Vizirul și-a chemat aliații și supușii: pașalele de Buda și Silistra, hanul tătar, trupe poloneze și obligatoriu hospodarii Moldovei și ai Țării Românești. În martie boierii lui Mihnea, au trimis o scrisoare principelui în care cereau ca cei refugiați la Rákóczi să vină acasă. L-au informat că va avea deosebit folos și slujbă la toată nevoia. Era o propunere de alianță. Principele a trimis un emisar la Mihnea și au hotărât colaborarea împotriva Semilunii. Încercarea de a-l coopta pe Domnul Moldovei în lupta contra otomanilor a eșuat, deoarece Gheorghe Ghica bătrân și fricos a rămas fidel sultanului. Mihnea a întârziat intenționat să ajungă la locul luptei și Kinan Pașa vechiul său protector, a fost învins de Rákóczi la Lipova. În Muntenia se aflau trupe otomane și tătarești așteptând pe marele vizir care venea din Asia. Pe Valea Teleajenului la Șoplea unde în iunie 1655 fuseseră învinși seimenii răsculați, Mihnea și-a chemat boierii și căpitanii și le-a poruncit să atace pe turci. Aceștia au refuzat. Nici lefegii nici comandantii valahi nu au respectat porunca Domnului. Marii boieri au trecut în tabăra otomană, au cerut protecție și au devalat planurile lui Mihnea. Toți căpitanii l-au părăsit și s-au dus la turci. Mihnea cu un curaj nebun s-a dus singur în cortul pașei și i-a acuzat pe boieri și pe comandantii oastei că l-au părăsit de frica războiului. Ca să-l convingă pe pașă, i-a făgăduit 60 de pungi cu galbeni. Mihnea nu a mai fost nici mazilit, nici executat pentru trădare. Reîntors în tabăra sa cu gardă otomană, Mihnea a poruncit executarea mai multor căpitani și boieri. A trimis și ucigași la Târgoviște care au ucis alți boieri printre care și fostul ban Preda Brâncoveanu, care fusese cerut de boieri ca Domn, în locul lui Mihnea. Bineînțeles toate averile celor uciși au revenit Domnului (Preda Brâncoveanu era stăpân peste 200 de sate avea 30.000 de oi, mii de vite etc). Mihnea a trimis ucigași și după Cantacuzini, însă aceștia au aflat și au fugit. Iorga scria: Trădătorul care nu putuse trăda, se răzbuna pe boieri. Miron Costin: Om fără de nice o frică de Dumnezeu, fără de nice un temei, tiran, drept fantastic, adecă buiguitor de gânduri.

Oștile turco-tătare-muntene au trecut munții și au devastat Țara Bârsei, au trecut pe la Brașov, Prejmer, Sibiu, Alba-Iulia (grămadă uriașă de ruine fumegânde), Cluj, Oradea, cetatea Ineului a cărei cucerire a însemnat pentru vizir sfârșitul victorios al campaniei din Transilvania. Și în Ardeal, Mihnea a trimis emisarii săi care avertizau orașenii asupra planurilor agresorilor. Și nu fără folos. Numai de la Cluj Mihnea a primit 5.600 de taleri, 2 cupe de aur, un ceasornic. Marele vizir a numit noul principe al Transilvaniei și a pus condiții de pace foarte împovărătoare. În luna iulie 1659 Mihnea a invitat la un mare ospăț mai mulți boieri și comandanți de oști. Dorobanții domnești au ucis cu cruzime boierii potrivnici politici Domnului. Au fost asasinați peste 30 de mari boieri și căpitani domnești. Și Mihnea a pus stăpânire pe moșiile și averile hainilor. Așa a fost anihilată opoziția. Noul divan cuprindea credincioși ai Domnului, mulți greci, un sârb și autohtoni, boieri care s-au compromis slujindu-l pe Mihnea Tiranul. Mulți turci au fost chemați și țara era plină de ei.

La 12 septembrie 1659 Mihnea l-a imitat pe Mihail Viteazul. A chemat capii oștirii otomane la un banchet în casele domnești din Târgoviște. După uciderea acestora din încăperi, a urmat masacrarea

celor din curte, apoi din restul orașului. Evlia Celebi a avansat cifra de 17.000 de otomani uciși. Ordinul domnesc porunea: să omorâți pe toți musulmanii (nu numai militari)... și să îmi trimiteți mie banii și averile lor.

Veștile rele au ajuns la Înalta Poartă. Pașalele de pe Dunăre au fost înlocuite. Cetățile au primit trupe proaspete, tătarilor li s-a poruncit să invadeze Țara Românească. Pașalele dunărene, tătari și oastea moldovenească a lui Ghica au început campania împotriva răzvrătitului otoman ajuns beiu la Ak-Iflak-ului. La 5 octombrie Gheorghe Rákóczi al II-lea a sosit în Țara Românească și la Rucăr s-a întâlnit cu Mihnea stabilind planul comun de acțiune împotriva otomanilor. La alianța valahotransilvăneană a aderat și fostul Domn al Munteniei Constantin Șerban care era în suita lui Gheorghe Rákóczi al II-lea. La începutul lui noiembrie 1659 Constantin Șerban l-a învins pe Gheorghe Ghica pe Jijia la Capul Stânței lângă Iași și a devenit Domnul Moldovei pentru puțin timp. Tătarii chemați de Ghica l-au învins pe noul Domn lângă Iași la 21 noiembrie și l-au silit să părăsească Moldova.

Oștirea otomană a trecut Dunărea în octombrie pe pod de vase la Rusciuc și a cucerit Giurgiul. A pornit spre București și a distrus un grup de oșteni valahi condus de Rudeanu. Însă Mihnea i-a izbit și a înfrânt armata otomană, începând asediul Giurgiului. Trupe otomane completate cu rămășițele oștirii decimate de Mihnea, au fost surprinse la Frătești lângă Giurgiu. Valahii au obținut o victorie categorică la 23 noiembrie 1659. Dar două mari armate se îndreptau spre Mihnea. Tătarii cu Ghica (50.000 de oșteni) care l-au înfrânt pe Constantin Șerban și cea otomană care aducea pe Ștefăniță fiul lui Vasile Lupu viitorul Domn al Moldovei iar Gheorghe Ghica avea să-l înlocuiască pe Mihnea. Acesta s-a retras în Transilvania, după o încercare de rezistență în apropierea Călugărenilor la începutul lui decembrie 1659.

Rákóczi a fost învins de turci la Porțile de Fier și Grădiștea (fosta Sarmizegetusa dacică). S-a retras la moșiile lui din Nordul Transilvaniei. După fuga lui Mihnea, Țara Românească a fost pustiită cumplit de invadatori. Râmnicu Sărat a fost jefuit și incendiat. Apoi Buzăul, Gherghița, Târgoviște, București. Au fost luați zeci de mii de robi. Mihnea pribeag în Transilvania peregrina din oraș în oraș. La 5 aprilie 1660 a participat la un festin cu fostul Domn Constantin Șerban. A doua zi în zori a fost găsit mort, poate otrăvit, poate mort în urma unui atac de apoplexie. Iorga: străinul Mihnea... imitatorul falit al lui Mihail Viteazul a fost găsit mort lângă circaziana care-i era tovarășă. Două luni mai târziu, la 7 iunie 1660 murea și Gheorghe Rákóczi al II-lea. Constantin Șerban a intrat cu oaste în București și s-a încoronat la 11 mai 1660, însă peste două săptămâni Gheorghe Ghica cu ajutor turco-tătar l-a detronat. A murit în Polonia la Warniswice/ Waniowice în 1685.

Grava criză politică din Țara Românească a determinat Înalta Poartă să transforme țara în pașalâc. Postelnicul Constantin Cantacuzino a obținut revocarea hotărârii și iertarea de la moarte a lui Gheorghe Ghica după multe plânse și multe lacrimi. Marea foamă din 1660 a fost un dezastru pentru țară. Fiind multe răzmerițe de oștiri s-au făcut foamete mare în țară... și ciuma de murea foarte rău.

Mihnea, grecul străin de pe pământul românesc, străin de firea și speranțele românilor și-a început domnia în urgii ale armatelor străine și și-a sfârșit-o la fel. A fost o pacoste pentru țară, sângele românilor vărsându-se pentru interesele sale de pretins mare stăpân de popoare și pentru lăcomia sa de averi, el care fusese un sărăntoc lăudăros. A fost un aventurier nociv țării ca și Despot Vodă (Iacob Heraclidul), dar acesta ne-a lăsat școala de la Cotnari, iar Mihnea ne-a lăsat ruine, foamete, ciumă.

Curtea domnească din Târgoviște de unde se ridicase răzvrătitul a fost cu totul dărâmată. Reședința domnească a fost stabilită la București prin cererea imperativă a otomanilor care aveau teamă de munți și de Târgoviște, iar Bucureștiul era la o oră, două de cetatea Giurgiu, raia cu garnizoană otomană.

VIOREL GH. SPETEANU

